

УДК 378.091:159-051

Степаненко Л. М.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

У статті розглядаються стратегія, зміст і перспективи підготовки студентів у контексті європейських інтеграційних процесів. Зроблено аналіз основних положень концепції підготовки студентів. Подано шляхи реалізації професійної спрямованості підготовки студентів в контексті європейської інтеграції.

Ключові слова: європейська інтеграція, підготовка студентів, інтеграційні процеси, професійна спрямованість, зміст підготовки студентів.

Європейський вибір України, необхідність європейської інтеграції є одним із найважливіших чинників державної незалежності, політичної стабільності та економічного розвитку країни. Україна послідовно реалізує курс на інтеграцію в європейські структури [1].

Одна з головних проблем підготовки студентів у контексті європейських інтеграційних процесів – створення загальноприйнятої методики формування компетентності фахівця і визначення адекватних засобів її реалізації. Основні труднощі, як відзначають дослідники, полягають у тому, що компетентність є багатофункціональним поняттям, для її формування необхідне модернізоване навчальне середовище, яке дає змогу змодельювати реальну ситуацію, а також ефективні засоби контролю діяльності студента у цьому середовищі.

Ми впевнені, що підготовка студентів повинна здійснюватись на засадах динамічності, відкритості та гнучкості, застосовувані методики мають бути різноманітними та дієздатними [4].

Переорієнтація на встановлення соціальних зв'язків у майбутній фаховій діяльності має стати основою структури і змісту професійної підготовки студента.

На сьогодні у вищих навчальних закладах відчутна тенденція до скорочення годин аудиторних занять з усіх дисциплін. Загальна кількість годин, як правило, залишається постійною за рахунок тих, що відводяться навчальними планами на самостійне опрацювання матеріалу, який вивчається. Цю тенденцію можна прослідкувати, порівнюючи навчальні і робочі плани. Згідно з Болонським процесом, введення кредитно-модульної системи в навчальну модель підготовки студентів України дійсно передбачає скорочення аудиторних занять і перенесення вивчення матеріалу на самостійну роботу студентів. Виникає суперечність між

переходом освіти на новий рівень, де самостійна робота має займати більший відсоток, ніж аудиторна, і неспроможністю студентів самостійно опрацювати теоретичний матеріал [2].

Ми вважаємо, що спочатку треба змінити підходи до розробки змісту й організації навчального процесу фахових дисциплін, який має бути спрямованим на набуття не тільки якісних знань, стійких вмінь і постійних навичок з дисциплін, а й на підготовку майбутніх психологів до діяльності з реалізації особистістю соціальних зв'язків у певному середовищі.

Метою статті є з'ясування аспектів підготовки студентів-психологів у контексті європейських інтеграційних процесів.

Головне завдання у теорії і практиці професійної підготовки студентів-психологів у контексті європейських інтеграційних процесів полягає у професійній спрямованості викладання дисциплін.

Ми погоджуємося з думкою учених [5; 7], які розглядають поняття "професійна спрямованість" у поєднанні трьох складових: предметної, соціальної і психолого-педагогічної.

Предметна складова є основною, оскільки дає інформацію студентам, яка необхідна їм у майбутній роботі. Вона повинна бути наповнена фахово-орієнтованим змістом, а також відповідати завданням практичної діяльності.

У навчальному процесі практика підтверджує теоретичну та наукову сутність викладання навчальних дисциплін під час аудиторних занять. Навчальні дисципліни характеризуються не тільки теоретичним змістом, але й відповідати майбутнім практичним умінням фахівців. Зміст підготовки має розглядатися не як система навчальних дисциплін, розташована у певній структурі освіти фахівця, а як предмет навчальної, мегапрофесійної та соціально-професійної діяльності. Завдяки такій постановці проблеми, студент-психолог матиме дієву позицію, що забезпечуватиме реалізацію функцій у майбутній діяльності.

Реалізувати свої функції майбутній психолог зможе, якщо під час проведення аудиторних занять будуть застосовані дидактичні вимоги до навчального процесу. Це призведе до підвищення технологічності у процесі застосування умінь та навиків.

Тому під час навчальної діяльності, у процесі прослуховування лекції чи опрацювання семінарського заняття просто необхідно проектування умов і динаміки майбутньої діяльності, робочих стосунків і взаємодій фахівців (наприклад, ділові гри). Наприклад, нами часто відводиться п'ять хвилин у кінці лекційного заняття для проведення міні-гри на задану тематику, як от: "Клієнт не хоче слухати Вас, а хоче тільки висловитись", "Клієнт прийшов випадково", "Клієнт прохає у Вас гроші" тощо. Якщо у групі є студенти, які вже стикалися з фаховою діяльністю, наприклад працівники соціальних служб, то на їх розсуд проводиться та чи інша рольова гра.

З переходом від однієї базової форми організації діяльності до іншої і наближенням до кінця навчання студенти отримують все більш розвинену практику застосування отриманих знань у функції засобу регуляції власної діяльності. Знання несуть певне смислове навантаження, що обумовлює комплекс пізнавальних і професійних мотивів та інтересів студента. Задоволеність спеціальністю є своєрідним показником організації навчального процесу. Перехідними формами виступають практичні та лабораторні заняття, спецкурси.

Знання, набуті під час навчально-професійної діяльності, закріплюються у науково-дослідній роботі студентів при написанні рефератів, курсових, дипломних, а також під час виробничої практики.

Таким чином, у теорії і методиці професійної освіти реалізується підготовка студентів у контексті європейських інтеграційних процесів до професійної спрямованості особистості. Її основу становлять психолого-педагогічні засади. Професійна спрямованість особистості має інтегровану властивість, яка визначає ставлення людини до обраної професії, впливає на процес оволодіння професією, на підготовку до майбутньої практичної діяльності, а також указує на її успішність у майбутньому. Структура професійної спрямованості особистості є системою потреб, інтересів, мотивів, певних умінь і навичок, котрі сприяють набуттю у майбутніх фахівців самостійного бажання і намагань до постійного удосконалення знань, до постійного професійного зростання.

До професійної підготовки студентів у контексті європейських інтеграційних процесів органічно входить соціальний зміст освіти. Завдяки соціальній спрямованості підвищується рівень компетентності студента-психолога, його здатність до виконання цілісної професійної діяльності, власний рівень розвитку особи, який є результатом успішної чи неуспішної навчальної діяльності. Усе це залежить від індивідуальних особливостей, власної активності, зацікавленості у процесі пізнання, способів спілкування з викладачем та іншими студентами. Отже, зміст професійно-соціального навчання повинен реалізовуватись через такі форми діяльності учасників навчального процесу, які дають можливість здійснити перехід від теоретичного до технологічного, до реальної професійної діяльності.

Перехід від навчально-технологічної до професійної діяльності забезпечується поступовим переходом мотивів та цілей – від навчальних до професійних. Такий перехід залежить від дидактичних умов забезпечення навчальної, наукової і практично-професійної діяльності студента-психолога. Підготовка студента отримує свою реалізацію у процесі навчання теорії і практики при послідовному моделюванні професійного навчання у приватному вищому навчальному закладі. Забезпечення неможливе без цілісності змісту майбутньої професійної

діяльності психолога.

Чільне місце у процесі підготовки студентів у контексті європейських інтеграційних процесів займає зв'язок змісту навчання з практикою. Зміст навчання включає конкретні можливості для розвитку професійної спрямованості, котрі сприяють дифузії нової інформації, нових знань із вже набутих, із життєвим досвідом студентів. Зміст навчальної підготовки має можливість сприяти розвитку інтересу до обраної професії. Отже, психолого-педагогічна складова професійної підготовки повинна формувати особистість фахівця. Базові дисципліни мають широкі можливості для розвитку зацікавленості студентів і до навчання, і до роботи.

Зміст професійної підготовки потребує відтворення будь-яких ситуацій, в які можуть потрапити психологи. Тому під змістом підготовки майбутнього психолога ми розуміємо систему психологічних, соціальних та педагогічних знань, практичних умінь та навичок, необхідних для здійснення професійних функцій психолога в контексті європейських інтеграційних процесів.

У процесі підготовки студентів у вищому навчальному закладі існує нерозривний зв'язок між навчанням професійного мислення та способу мислення від абстрактного до конкретного. Саме за такої умови можна сформулювати професійне мислення, що дає змогу осягнути суть проблеми та нестандартно вирішувати поставлені завдання.

Отже, під час формування професійної спрямованості у підготовці студентів у контексті європейських інтеграційних процесів теорія повинна навчити вирішувати проблеми клієнтів, давати їм відповіді на запитання майбутнього. Практична частина за своєю суттю повинна бути соціально спрямованою, навчити студентів проектувати результати власної діяльності, вирішувати як конкретні соціальні проблеми, так і загальні.

Використана література:

1. Андрущенко В. Модернізація вищої освіти України в контексті Болонського процесу / В. Андрущенко // Болонський процес в дії: матеріали "Круглого столу", проведеного Інститутом вищої освіти АПН України та редакцією тижневика "Освіта" (травень 2004 р. – лютий 2005 р.) / за ред. О. С. Коноваленко, Б. І. Корольова. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 98 с. – С. 5-11.
2. Вища освіта України і Болонський процес. Курс лекцій для самостійної роботи майстрів спеціальності 8.050201 "Менеджмент організацій"/ укл. : В. Г. Воронкова, О. Є. Швець. – Запоріжжя, 2004. – 95 с.
3. Ковчина І. М. Підготовка студентів до соціально-правового захисту особистості : навч.-метод. посіб. / І. М. Ковчина ; за заг. ред. А. Й. Капської. – Вид. 2-ге, переробл. – К. : НПУ, 2005. – 196 с.
4. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / А. І. Кузьмінський. – К. : Знання, 2005. – 486 с.
5. Мороз О. Г. Педагогіка і психологія вищої школи : навч. посібник / Мороз О. Г., О. С. Падалка, В. І. Юрченко. – К. : НПУ, 2003. – 267 с.

6. Оновлення теорії і методики технологій навчання правовій освіті студентів у вищому навчальному закладі / Сучасні проблеми підготовки майбутніх фахівців в умовах євроінтеграційного процесу [Текст] : матеріали Молодіжної міжнародної науково-практичної конференції (дистанційної) (Київ, 1 квітня 2013 року) / за заг. ред. проф. І. М. Ковчиної. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – 52 с. – С. 4-9.
7. Скрипченко О. В. Довідник з педагогіки і психології / О. В. Скрипченко, Т. М. Лисянська, Л. О. Скрипченко. – К., 2000. – 216 с.

References:

1. *Andrushchenko V. Modernizatsiia vyshchoi osvity Ukrainy v konteksti Bolonskoho protsesu / V. Andrushchenko // Bolonskyi protses v dii : materialy "Kruhloho stolu", provedenoho Instytutom vyshchoi osvity APN Ukrainy ta redaktsiieiu tyzhnevnyka "Osvita" (traven 2004 r. – liutyi 2005 r.) / za red. O. S. Konovalenko, B. I. Korolova. – K. : Vyd-vo Yevrop. un-tu, 2005. – 98 s. – S. 5-11.*
2. *Vyshcha osvita Ukrainy i Bolonskyi protses. Kurs lektsii dlia samostiinoi roboty maistriv spetsialnosti 8.050201 "Menedzhment orhanizatsii"/ ukl. : V. H. Voronkova, O. Ye. Shvets. – Zaporizhzhia, 2004. – 95 s.*
3. *Kovchyna I. M. Pidhotovka studentiv do sotsialno-pravovoho zakhystu osobystosti : navch.-metod. posib. / I. M. Kovchyna ; za zah. red. A. Y. Kapskoi. – Vyd. 2-he, pererobl. – K. : NPU, 2005. – 196 s.*
4. *Kuzminskyi A. I. Pedahohika vyshchoi shkoly : navchalnyi posibnyk / A. I. Kuzminskyi. – K. : Znannia, 2005. – 486 s.*
5. *Moroz O. H. Pedahohika i psykholohiia vyshchoi shkoly : Navch. prosibnyk / O. H. Moroz, O. S. Padalka, V. I. Yurchenko. – K. : NPU, 2003. – 267 s.*
6. *Onovlennia teorii i metodyky tekhnolohii navchannia pravovii osviti studentiv u vyshchomu navchalnomu zakladi / Suchasni problemy pidhotovky maibutnii fakhivtsiv v umovakh yevrointehratsiinoho protsesu [Tekst] : materialy Molodizhnoi mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii (dystantsiinoi) (Kyiv, 1 kvitnia 2013 roku) / za zah. red. prof. I. M. Kovchynoi. – K. : NPU imeni M. P. Drahomanova, 2013. – 52 s. – S. 4-9.*
7. *Skrypchenko O. V. Dovidnyk z pedahohiky i psykholohii. / O. V. Skrypchenko, T. M. Lysianska, L. O. Skrypchenko. – K., 2000. – 216 s.*

СТЕПАНЕНКО Л. М. Особенности подготовки студентов в контексте европейских интеграционных процессов.

В статье рассматриваются стратегия, содержание и перспективы подготовки студентов в контексте европейских интеграционных процессов. Сделан анализ основных положений концепции подготовки студентов. Поданы пути реализации профессиональной направленности подготовки студентов в контексте европейской интеграции.

Ключевые слова: *европейская интеграция, подготовка студентов, интеграционные процессы, профессиональная направленность, содержание подготовки студентов.*

STEPANENKO L. M. Features of preparation of students are in the context of the European integration processes.

The strategy, content and prospects of students training in the context of the European integration process are considered in the article. The analysis of the basic principals of the concept of students training. The ways of professional implementation of students training orientation in the context of European integration are given in this article.

Keywords: *European integration, students training, integration processes, professional orientation, content of students training.*